

Verlag IBBY-boek&groetdag

4 november 2022

door Elke Brand

Tijdens het welkom door voorzitter **Martine Letterie**, werden de (nieuwe) bestuursleden van IBBY voorgesteld. Ook werd de nieuwe naam, de IBBY-boek&groetdag, toegelicht én werden uiteraard het Kunstmuseum en het Letterenfonds bedankt voor hun ondersteuning van deze middag.

Voor de boek&groetdag waren vier sprekers uitgenodigd. Daarnaast wordt tijd besteed aan het uitdelen van enkele mooie diploma's en de uitreiking van de Jenny Smelik-IBBY Prijs.

De eerste spreker is **Lida Dijkstra**, onze Friese schoolschrijver en Kinderboeken-ambassadeur: de Berneboeke-ambassadeur van 2020-2022. Al dertig jaar schrijver en al even lang bezig met 'lêswille ferspriede'.

Van Lida leren we dat de Friese taal en al haar dialecten en uitspraken, ouder is dan het Nederlands en wel 400.000 sprekers telt. De taal staat onder druk en Friese scholen zijn verplicht om het als vak aan te bieden. Dat de taal een lagere status heeft dan het Nederlands is onterecht! Of zoals beschreven staat in het Taalplan Frysk 2030 (www.taalplan.frl):

“De Friese taal is onlosmakelijk verbonden met de Friezen en onze identiteit. Een taal om trots op te zijn én in te investeren.”

Als ambassadeur hield Lida zich bezig met schoolbezoeken, lezingen en workshops, evenementen als de Foarlêskampioenschappen en studiedagen, adviezen en hulpvragen. Daarnaast maakte ze in samenwerking met auteurs en illustratoren prachtige lesbrieven. Ook zorgde ze voor de verspreiding van 189 leesoffers met daarin 1890 (!) Friese kinderboeken.

Haar ambassadeurschap wordt overgenomen door Tialda Hoogeveen. Zij gaat zich richten op het voortgezet onderwijs. Ook de ambassadeur die over 25 jaar in dienst zal treden, is al bekend: Marieke, die nu nog 8 is, weet nu al dat ze het ambassadeurschap ambieert. En terecht.

De tweede spreker is **Joke Linders**, die ons meeneemt in het ontstaan van *Tussentijd*. De Nederlandse vertaling van *The Age Between* van Aidan Chambers.

Ze pleit ervoor te vragen naar wat er in het hoofd van kinderen gebeurt tijdens het lezen en niet wat er in het eigen (leerkracht)brein rondgaat. Zo kun je werkelijk aansluiten bij wat er al aan informatie bekend is en deze informatie proberen uit te breiden.

The Age Between bestaat uit drie delen:

1. Het ontstaan van de fascinatie voor jongerenliteratuur. Dit deel is aangevuld met een ode aan belangrijke docenten en boeken die Aidan Chambers als lezer en docent hebben gevormd.
2. Jongeren en jongerenliteratuur. Hier staan kwaliteiten van het jong zijn centraal aan de hand van personages uit literatuur. Chambers is van mening dat je pas voor jongeren kunt schrijven, als je de doelgroep helemaal begrijpt.
3. Verteltechnieken.

Als derde spreker houdt **Pim Lammers** een bevlogen betoog over gender en seksuele diversiteit in kinderboeken. Hij start daarbij met een prachtig gedicht uit zijn poëziedebuut *Ik denk dat ik ontvoerd ben*.

Tante Ben

Soms vragen kinderen aan mij:
is je tante een man of een vrouw?

Maar ik weet het niet:
tante Ben draagt jurken,
alleen nooit roze, altijd blauw.

Tante Ben heeft een hagedis met de naam Otje,
drinkt cassis bij het ontbijt, neemt de telefoon op
met 'Wat mot je?', heeft een driedagenbaard,
draagt lippenstift en is dol op mokkaartaart.

Tante Ben speelt viool, spaart postzegels,
heeft een hoge stem, tienduizend volgers
op Instagram, een zeilboot, een ligfiets,
maar goed, dat zegt natuurlijk niets.

Tante Ben past nergens bij,
valt in elk hokje uit de toon.

Dus ik dacht, ik vraag het gewoon:
'Ben jij een hij of een zij?'

Tante Ben antwoordt:
'Geen hij, zij, hem of haar voor mij,
ik hoor liever hen of die.'

'Die?' vraag ik. 'Hen?'

Die glimlacht.
'Zeg jij maar gewoon tante Ben.'

Lammers legt ons uit voor wie queerboeken belangrijk zijn. Namelijk: voor queerkinderen én voor alle andere kinderen. Een vrij grote doelgroep kan dus van dit type boeken genieten. Queerkinderen omdat ze zichzelf mogelijk beter leren begrijpen. Alle andere kinderen zodat er meer begrip kan ontstaan. Iets is niet meer gek of eng, als het ook gewoon in boeken zit!

Tijdens het lezen van *See you in Timboektoe* herkende Pim zichzelf voor het eerst in een boek. Die leeservaring was toen al belangrijk en nu nog steeds. Een leeservaring die hij door wilde geven aan andere kinderen en die uiteindelijk leidde tot het maken van het boek *Het lammetje dat een varken is*.

Tot slot neemt Pim ons nog mee naar de website www.queerkinderboeken.nl, waar de mooiste boeken over gender- en seksuele diversiteit te vinden zijn. Om voor te lezen of om kinderen zelf te laten lezen. IBBY-Nederland heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze website en de PDF-boekenlijsten die op de website staan gemaakt.

Dan volgt de uitreiking van enkele diploma's.

1. De diploma's voor nominaties voor de Hans Christian Andersen Awards 2022 gaan naar Tonke Dragt en Sylvia Weve.
2. De Honour List 2022 bestaat uit vijf boekenmakers:
 1. Bernadette Custers die de vertaling van *Wachten op de wind* van Oskar Kroon heeft verzorgd.
 2. Charlotte Dematons voor *Alfabet*.
 3. Edward van de Vendel voor het boek *Gloei*.
 4. Baukje Wytsma voor het origineel Friese boek *Silke & Miss Dee*.
 5. Rymke Zijlstra is genomineerd als vertaler van de *Bruorren Liuwehert*, *De Gebroeders Leeuwenhart* van Astrid Lindgren.

Na de uitreiking van de diploma's deelt **Ymke de Bruijn** haar onderzoek over inclusieve kinderboeken. *Inclusieve kinderboeken: Meer dan aantallen*.

Haar onderzoek heeft zich gericht op etniciteit en culturele achtergrond. Er blijken veel witte personages voor te komen in boeken, maar dit wordt in Nederland niet zo systematisch bijgehouden als ze bijvoorbeeld in de Verenigde Staten doen.

Diversity in Children's Books 2018: Hoeveel spiegelruimte hebben Amerikaanse kinderen om zichzelf in te herkennen?

Nederlands onderzoek laat het volgende zien: 84% van de personages in kinderboeken is wit en 16% is van kleur. Dit is niet te verdelen in verschillende huidskleuren, want meestal

wordt het niet gespecificeerd. Er is een onderrepresentatie van kinderen van kleur, terwijl aantallen zo belangrijk zijn.

Naast aantallen, zijn ook authenticiteit en aanreiking belangrijk.

Authenticiteit houdt in dat er gekeken wordt naar hóe personages gerepresenteerd worden. De spiegelfunctie is daarbij ook daadwerkelijk een spiegelfunctie, waarbij gekeken kan worden naar vragen als: Wat voor rol hebben de personages van kleur? Wat voor aandacht krijgen ze? Hoe prominent zijn ze aanwezig in het verhaal?

Aanreiking kijkt waar en aan wie boeken worden aangeboden. Hierbij gaat het erom dat er niet enkel meer diverse boeken moeten komen, maar dat ze ook bij kinderen terecht komen. Welke rol speelt diversiteit bijvoorbeeld bij het samenstellen van een collectie op een basisschool? Spiegels én vensters zijn belangrijk. Het belang moet herkend worden en de diversiteit moet worden aangeboden.

De middag sluit af met de prijsuitreiking van de Jenny Smelik-IBBY Prijs. Van de longlist van 132 boeken is door de jury een shortlist van zes boeken gemaakt:

- *Smaakspoken. Het geheim van de zeven smaken*
Daan Faber & José Luis García Lechner (ill.)
(Volt, 2021)
- *Vanaf hier kun je de hele wereld zien*
Enne Koens & Maartje Kuiper (ill.)
(Luitingh-Sijthoff, 2021)
- *Het bamboemeisje*
Mattias De Leeuw (ill.) & Edward van de Vendel
(Querido, 2021)
- *Op de rug van Bigi Kayman*
Henna Goudzand Nahar & Hedy Tjin (ill.)
(Querido, 2021)
- *Let goed op. Een verhaal in tien stappen*
Jason Reynolds, vertaald door Maria Postema
(Condor, 2021)
- *Lennox en de gouden sikkel*
Zindzi Zevenbergen, Hedy Tjin (ill.) & Brian Elstak (ill.)
(De Harmonie, 2021)

De winnaar is *Smaakspoken. Het geheim van de zeven smaken* van Daan Faber en José Luis García Lechner.

José: "Smaken bieden een taal die wij allemaal begrijpen en die mensen makkelijker bij elkaar brengt dan woorden."